

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 16.5.2006
KOM(2006) 224 galutinis

KOMISIJOS PRANEŠIMAS

2006 m. SLOVĖNIJOS KONVERGENCIJOS ATASKAITA

(parengta Slovėnijos prašymu pagal Sutarties 122 straipsnio 2 dalį)

{SEC (2006) 615}

1. PRANEŠIMO TIKSLAS

Sutarties 122 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ne rečiau kaip kartą per dvejus metus arba valstybės narės, kuriai taikoma išlyga, prašymu, Komisija ir Europos centrinis bankas (ECB) pateikia Tarybai pranešimą apie valstybių narių pažangą, padarytą vykdant savo įsipareigojimus siekiant dalyvauti ekonominėje ir pinigų sąjungoje.

Šis ataskaita buvo parengtas Slovėnijos prašymu, pateiktu 2006 m. kovo 2 d. Išsamesnis konvergencijos būklės Slovėnijoje vertinimas pateiktas šio pranešimo techniniame priede [SEC(2006) 615].

Komisijos ir ECB parengtų ataskaitų turinį reglamentuoja Sutarties 121 straipsnio 1 dalis. Šiame straipsnyje nurodoma, kad ataskaitose turi būti nagrinėjamas nacionalinės teisės aktų, įskaitant nacionalinio centrinio banko statutus, suderinamumas su Sutarties 108 ir 109 straipsniais ir su Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) bei ECB statutu. Ataskaitose taip pat turi būti nagrinėjama, ar tam tikra valstybė narė pasiekė aukštą tvarios konvergencijos lygį įgyvendindama konvergencijos kriterijus (kainų stabilumo, valstybės biudžeto būklės, valiutų keitimo kurso stabilumo ir ilgalaikių palūkanų normų), ir atsižvelgiama į keletą kitų veiksnių, minimų 121 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje. Keturi konvergencijos kriterijai išsamiau nagrinėjami prie Sutarties pridėtame protokole (Protokolas Nr. 21 dėl konvergencijos kriterijų).

2. TEISINIS SUDERINAMUMAS

2004 m. konvergencijos ataskaitoje [COM(2004) 690] Komisija padarė išvadą, kad kalbant apie centrinio banko integraciją į ECBS priimant eurą, Slovėnijos teisės aktai, ypač Slovėnijos banko įstatymas, nėra visiškai suderinti su EB sutarties 109 straipsniu ir ECBS bei ECB statutu. Be to, buvo rekomenduota ištaisyti kai kuriuos likusius trūkumus, pirmiausia susijusius su Slovėnijos banko tikslais, taip pat asmeninio ir institucinio nepriklausomumo trūkumus.

Nesuderinamumai buvo pašalinti 2006 m. kovo 30 d. Slovėnijos Parlamentui priėmus Slovėnijos banko įstatymo pakeitimą. Visų pirma iš dalies pakeistame įstatyme paaiškinama, kad nuo euro įvedimo Slovėnijoje dienos Slovėnijos banko kompetencija pinigų politikos funkcijų, operacijų ir priemonių srityje perduodama ECBS. Be to, buvo panaikinta Vyriausybės galimybė dalyvauti valdant banko turtą užsienio valiuta. Reaguojant į nustatytus trūkumus Slovėnijos banko valdybos narių atleidimo motyvai buvo suderinti su ECBS ir ECB statutu nurodytais motyvais. Galiausia buvo iš dalies pakeisti Slovėnijos banko tikslai, kurie dabar tiksliau atitinka EB sutarties 105 straipsnio 1 dalies formuluotę. Visų pirma antrinis Banko tikslas (remti bendrąją ekonominę politiką remiantis EB sutartyje nustatytais tikslais) dabar aiškiai priklauso nuo pirminio tikslo (kainų stabilumas). Tačiau trečiasis tikslas (susijęs su finansiniu stabilumu ir atitinkantis atviros rinkos ekonomikos ir laisvos konkurencijos principus) nėra aiškiai subordinuotas pirminio ir antrinio tikslų atžvilgiu – šis trūkumas išlieka.

Slovėnijos teisės aktai, ypač Slovėnijos banko įstatymas atitinka EB sutarties bei ECBS ir ECB statutu nustatytus reikalavimus.

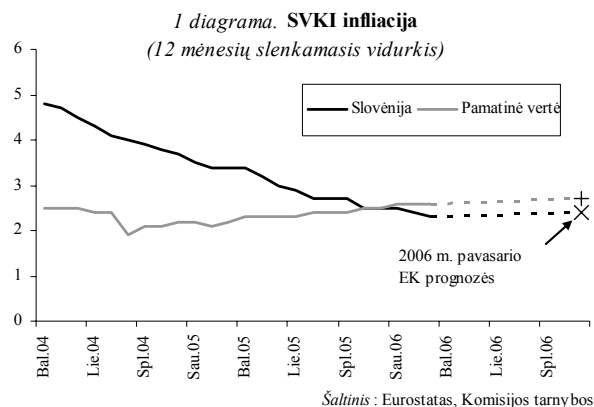
3. KAINŲ STABILUMAS

Pamatinės vertės kitimas

2004 m. konvergencijos ataskaitoje nurodyta, kad Slovėnija neatitinka kainų stabilumo kriterijaus. Vidutinis 12 mėnesių infliacijos lygis (iki 2004 m. rugpjūčio mėn.) Slovėnijoje buvo 4,1 %, t. y. viršijo 2,4 % pamatinę vertę.

Vidutinis 12 mėnesių infliacijos lygis, naudojamas vertinant konvergencijos būklę, sumažėjo nuo 8,6 % 2001 m. iki 2,3 % 2006 m. kovo mėn. Taigi jis palaipsniui priartėjo prie pamatinės vertės, o 2005 m. lapkričio mėn. pirmą kartą ją pasiekė. Nuo 2006 m. sausio mėn. vidutinis 12 mėnesių infliacijos lygis buvo mažesnis už pamatinę vertę. 2006 m. kovo mėn. pamatinė vertė, apskaičiuota kaip

vidutinio 12 mėnesių infliacijos lygio trijose valstybėse narėse, kuriose kainos yra stabiliausios (Švedija, Suomija ir Lenkija), vidurkis, pridėjus 1,5 procentiniais punktais, buvo 2,6 %. Atitinkamas infliacijos lygis Slovėnijoje buvo 2,3 % – 0,3 procentiniais punktais mažesnis už pamatinę vertę.

Pagrindiniai veiksniai ir tvarumas

Dėl įvesto pridėtinės vertės mokesčio poveikio nuo 1999 m. vidurio iki 2000 m. vidurio infliacija Slovėnijoje padidėjo maždaug 9 %. Nuo 2001 m. antrojo pusmečio infliacija vėl pradėjo mažėti po to, kai Slovėnijos bankas patvirtino naują vidutinės trukmės pinigų politikos pagrindą. Pagrindinis jo uždavinys buvo užtikrinti ankstyvą prisijungimą prie euro zonos sumažinant infliaciją ir laipsniškai stabilizuojant keitimo kursą. Nuo 2003 m. defliacijos procesą lėmė darni Slovėnijos Vyriausybės ir Slovėnijos banko politika. Dėl veiksmingos administruojamų kainų kontrolės, darbo užmokesčio didinimo ribojimo viešajame sektoriuje ir keitimo kurso stabilizavimo nuo 2004 m. vidurio sustiprėjo defliacijos proceso įtikimumas – tai savo ruožtu paskatino išlaikyti esamą darbo užmokestį privačiame sektoriuje. Pastarųjų metų defliacijai taip pat turėjo įtakos apgalvotas politikos priemonių derinys ir mažesnis nei tikėtasi augimas 2001–2003 metais. Tačiau nuo 2003 m. laipsniškai mažėjantis nedarbo lygis, atitinkantis ekonominį pakilimą, nebuvo siejamas su padidėjusiu darbo užmokesčio ir kainų spaudimu – tai reiškia, kad infliacijos sumažėjimą labiau lėmė veiksniai, galintys paskatinti nedidelę infliaciją taip pat vidutinės trukmės laikotarpiu.

2005 m. infliacijos rezultatams įtakos turėjo palankūs tam tikrų prekių kategorijų kainų pokyčiai, pirmiausia rodantys teigiamą į ES poveikį, kuris padėjo nusverti labai neigiamus naftos kainų padidėjimo pasaulio rinkose padarinius. Nors įstojimas į ES taip pat lėmė konkurencijos lygio vidaus rinkose padidėjimą, pasižymintį ilgalaikiu poveikiu infliacijai, numatoma, kad palaipsniui išnys, bent jau iš dalies, teigiamas poveikis kainų kitimui.

Nepaisant to, likusiu 2006 m. laikotarpiu infliacijos perspektyvos išlieka teigiamos. Numatomą išorės aplinkos neigiamo poveikio energijos kainoms sumažėjimą iš esmės kompensuos lėtas infliacijos, kurios lygis 2005 m. buvo išskirtinai žemas, augimas su energetika nesusijusiose srityse. Tuo pat metu laukiama, kad nuo 2002 m. stebimas vieneto darbo sąnaudų augimo tempo mažėjimas išsilaikys ir 2006 m., o vidutinis infliacijos lygis 2006 m. turėtų nežymiai sumažėti – nuo 2,5 % iki 2,4 %.

Ilgėsiu laikotarpiu galutinė vidaus palūkanų normų ir euro zonos normų lygio konvergencija bei galimybė didinti pridėtinės vertės mokesčio tarifą, kaip numatyta 2007 m., bus infliacijos rizikos veiksniai. Taigi Slovėnija turi išlikti budri, kad išsaugotų nedidelę infliaciją ir gerą gebėjimą konkuruoti. Ambicingesnė fiskalinė politika padėtų sušvelninti infliacijos riziką, o po 2006 m. reikėtų išlaikyti esamą darbo užmokestį.

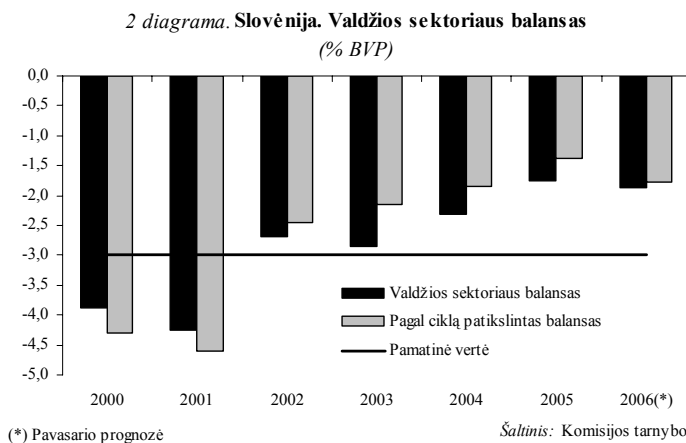
Nuo 2005 m. lapkričio mėn. Slovėnija neviršijo infliacijos pamatinės vertės ir tikėtina, kad taip pat jos neviršys vėlesniais mėnesiais. Slovėnija atitinka kainų stabilumo kriterijų.

4. VALSTYBĖS BIUDŽETO BŪKLĖ

2004 m. konvergencijos ataskaitoje Komisija nurodė, kad Slovėnijai netaikomas Tarybos sprendimas dėl biudžeto deficito viršijimo ir kad ji atitinka valstybės biudžeto būklės kriterijų.

Valstybės finansų kokybė Slovėnijoje pablogėjo 2000–2001 m., o 2001 m. valdžios sektoriaus deficitas pasiekė didžiausią ribą – 4,3 % BVP. Po 2002–2003 m. atliktų koregavimų nuo 2002 m. valdžios sektoriaus deficitas liko žemiau 3 % BVP ribos.

Dėl griežtesnės valstybės biudžeto būklės priežiūros politikos ir ekonomikos atsigavimo nuo 2004 m. valdžios sektoriaus deficitas vėl sumažėjo iki 2,3 % ir 1,8 % atitinkamai 2004 ir 2005 m. Vyriausybės išsipareigojimas laikytis patikimos biudžeto politikos buvo akivaizdžiausias 2004 m., kai dėl nepakankamų pridėtinės vertės mokesčio įplaukų buvo sumažintos išlaidos tam, kad būtų pasiektas deficito tikslas.

2006 m. Slovėnijos užsibrėžtas pasiekti valdžios sektoriaus deficitas sudaro 1,8 % BVP – šiek tiek mažesnis nei Komisijos tarnybų 2006 m. pavasarį pateiktos prognozės. Palyginti su 2005 m. deficito mažinti nenumatyta. Priešingai, atsižvelgiant į numatomą palankią ekonominę aplinką tikimasi, kad struktūrinis deficitas, 2005 m. sudaręs 1,4 % BVP, pablogės ir sieks 1,8 % BVP. Tuo pat metu

tikimasi, kad jis išliks žemesnis už Stabilumo ir augimo pakte nustatytą minimalią 1,9 % normą siekiant užtikrinti patikimą ribą, kad dėl įprastų makroekonominių svyravimų 3 % BVP pamatinė vertė nebūtų pažeista.

Nuo 2000 m. valdžios sektoriaus skola išlieka šiek tiek mažesnė nei 30 % BVP. 2005 m. pabaigoje bendroji valstybės skola siekė 29,1 % BVP, palyginti su 29,5 % BVP 2004 m. Vidutinės trukmės laikotarpiu tikimasi, kad valdžios sektoriaus skola ir toliau sudarys mažiau kaip 30 % BVP.

Pagal 2005 m. gruodžio mėn. programą biudžeto strategija bus siekiama 2008 m. palaipsniui sumažinti valdžios sektoriaus deficitą iki 1 % BVP. Programoje numatytų mokesčių reformos priemonių tikslas – 1,8 procentiniais punktais sumažinti jų dalį pajamose, kaip procentą nuo BVP, ir sumažinti išlaidų santykį 2,5 procentiniais punktais BVP. Vėliausioje atnaujintoje konvergencijos programoje nurodytos kai kurios konkrečios priemonės, kurios galėtų paremti šį konsolidavimą, o kitos priemonės yra svarstomos.

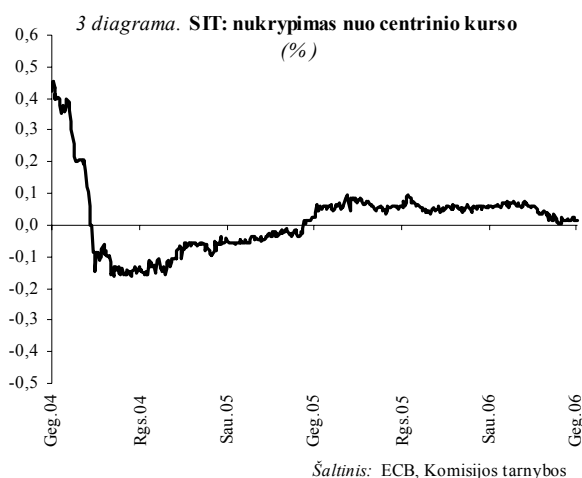
Atnaujintą Slovėnijos konvergencijos programą Taryba išnagrinėjo 2006 m. vasario 14 d. Jos nuomone, biudžeto strategijos tikslai yra priimtini, o programos biudžeto projekcijoms gresianti rizika yra iš esmės subalansuota. Tačiau pripažįstama, kad Slovėnijos rizika ilgalaikio tvarumo požiūriu yra labai didelė. Vertinant esamomis priemonėmis pagrįstas dabartines projekcijas galima teigti, kad Slovėnijoje esama didelės ilgalaikio valstybės finansų tvarumo rizikos dėl smarkiai padidėjusių išlaidų senėjančiai visuomenei. Taigi Taryba pasiūlė Slovėnijai paspartinti biudžeto konsolidavimą, visų pirma perkelti koregavimų veiksmus į laikotarpio pradžią ir imantis priemonių pagerinti ilgalaikį valstybės finansų tvarumą.

Slovėnijai netaikomas Tarybos sprendimas dėl perviršinio biudžeto deficito, jį atitinka valstybės biudžeto būklės kriterijų.

5. VALIUTŲ KEITIMO KURSO STABILUMAS

2004 m. konvergencijos ataskaitoje Slovėnija buvo įvertinta kaip neatitinkanti valiutų keitimo kurso stabilumo kriterijaus. Iki ataskaitos rengimo šalis 2 mėnesius dalyvavo VKM II.

Dvejų metų laikotarpis, per kurį vertinamas valiutų keitimo kurso stabilumas, tęsiasi nuo 2004 m. gegužės mėn. iki 2006 m. balandžio mėn. Prie VKM II Slovėnija prisijungė 2004 m. birželio 28 d., taigi jame dalyvavo 22 mėnesius. VKM II nustatytas centrinis kursas tolaro atžvilgiu atitinka rinkos valiutų kursą, galiojusį paskutinę prekybos dieną iki sprendimo dalyvauti VKM II. Kadangi iki prisijungimo prie VKM II buvo vykdoma ilgalaikė

nuolatinio tolaro nuvertinimo politika, per du mėnesius iki prisijungimo prie VKM II tolaro ir euro keitimo kursas kito, 2004 m. gegužės mėn. pradžioje 0,45 % viršydamas būsimą centrinių kursą, o 2004 m. birželio 25 d. prilygdamas centriniui kursui. VKM II viduje tolaro ir euro keitimo kursas išliko artimas centriniam kursui, t. y. svyravimo ribos siekė ne daugiau kaip +0,16 % ir -0,10 % centrinio kurso. Vidutinis absoliutus tolaro ir euro keitimo kurso nukrypimas nuo centrinio kurso vertinamu laikotarpiu buvo 0,08 %.

Pagal VKM II buvo pasiektas visiškas keitimo kurso stabilumas – stabilus palūkanų normos skirtumas euro atžvilgiu buvo šiek tiek mažesnis nei 2 procentiniai punktai beveik visu tiriamuoju laikotarpiu. Po to, kai 2005 m. gruodžio mėn. ECB padidino pagrindines palūkanų normas, o 2006 m. sausio mėn. Slovėnijos bankas sumažino palūkanų normas, šis skirtumas neseniai sumažėjo iki 1 procentiniais punktais. Teigiamas palūkanų normų skirtumas kartu su galimu Slovėnijos aktyvų rizikos priemokos sumažinimu VKM II padėjo išlaikyti tolaro stiprumą.

Tolaro ir euro keitimo kurso stabilumas buvo paremtas 2001 m. Slovėnijos banko ir daugelio komercinių bankų sudarytu susitarimu dėl bendradarbiavimo darant intervencijas užsienio valiutos rinkose. Slovėnijos bankas ypač pasinaudojo valiutų apsikeitimo sandoriu, kad dalyvaujant VKM II būtų išlaikytas didelis tolaro ir euro keitimo kurso stabilumas. VKM II centriniui kursui puikiai atlikus finansinių rinkų lūkesčių įtvirtinimo vaidmenį „kainų intervencijos“, taip pat neatskiriamos nuo šio susitarimo (kai centrinis bankas nustato bazinį valiutų keitimo kursą, o susitarimą pasirašę komerciniai bankai, prekiaudami valiuta, įpareigoti jo laikytis), nebuvo naudojamos nuo pirmojo mėnesio po prisijungimo prie VKM II. Pereinant prie naujosios sistemos buvo būtina laikina tiesioginė intervencija į užsienio valiutos rinkas, kad būtų atsižvelgta į veiksmingą valiutos keitimo kurso režimo pasikeitimą. Kai tik 2004 m. liepos mėn. pradžioje tolaro kursas tapo stabilus, tolesnių tiesioginių intervencijų VKM II nebeprireikė.

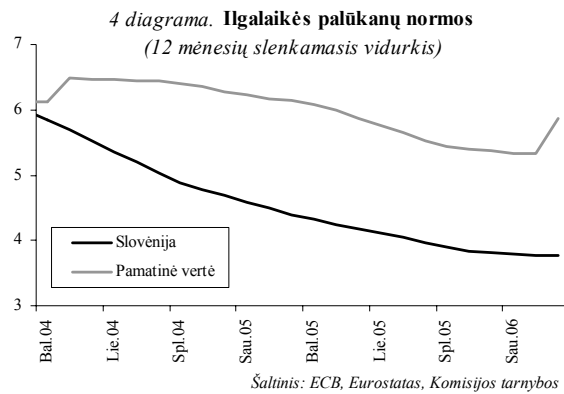
Per dvejų metų vertinamąjį laikotarpį tolaro kursas išliko labai artimas VKM II centriniam kursui. Slovėnijos iniciatyva tolaro centrinis kursas VKM II nebuvo nuvertintas. Iki galimo Tarybos sprendimo 2006 m. liepos mėn. tolaras bus dalyvavęs VKM II daugiau nei 24 mėnesius. Slovėnija atitinka valiutų keitimo kurso kriterijų.

6. ILGALAIKĖS PALŪKANŲ NORMOS

2004 m. konvergencijos ataskaitoje buvo nurodyta, kad Slovėnija atitinka palūkanų normų konvergencijos kriterijų. Metus iki 2004 m. rugpjūčio mėn. vidutinė ilgalaikė palūkanų norma Slovėnijoje buvo 5,1 %, t. y. mažesnė už 6,4 % pamatinę vertę.

Nuo 2002 m. vidurio iki 2004 m. pabaigos ilgalaikių palūkanų normų skirtumas euro zonos atžvilgiu smarkiai sumažėjo – tai iš esmės reiškė laipsnišką Slovėnijos infliacijos lygio mažėjimą, kurį lydėjo pagrindinių trumpalaikių palūkanų normų sumažinimas, mažėjančios atskirų šalių rizikos priemokos ir perspektyva prisijungti prie euro zonos. Nuo prisijungimo prie VKM II 2004 m. birželio mėn. palūkanų normų skirtumas išliko tarp 10 ir 70 bazinių punktų.

12 mėnesių ilgalaikių palūkanų normų slenkamasis vidurkis, naudojamas vertinant atitiktį Sutarties kriterijui, per visą vertinamąjį laikotarpį nuolat mažėjo. 2006 m. kovo mėn., paskutiniaisiais turimais duomenimis, pamatinė vertė, apskaičiuota kaip Švedijos, Suomijos ir Lenkijos ilgalaikių palūkanų normų vidurkis pridėjus 2 procentinius punktus, buvo 5,9 %. 10 metų ilgalaikių Vyriausybės obligacijų pelningumo

12 mėnesių slenkamasis vidurkis Slovėnijoje buvo 3,8 %, taigi mažesnis už pamatinę vertę. Slovėnija atitinka ilgalaikių palūkanų normų konvergencijos kriterijų.

7. PAPILDOMI VEIKSNIAI

Slovėnijos finansų sistema buvo sėkmingai integruota į platesnę ES finansų sistemą. *Acquis communautaire* atitiktis finansinių paslaugų srityje jau buvo iš esmės pasiektas stojant į ES ir buvo padaryta didelė pažanga perkeltant teisės aktus, priimtus pagal Finansinių paslaugų veiksmų planą. Finansų sistemos dalis išlieka šiek tiek mažesnė nei buvo galima tikėtis atsižvelgiant į palyginti aukštą ekonominės plėtros lygį. Nors dėl tarptautinių paslaugų, kurias teikia kitos ES finansų įstaigos, didėja konkurencija, Slovėnijos finansų sistema dar nėra visiškai privatizuota ir joje yra užsienio nuosavybės dalis, panaši kaip euro zonos valstybių narių, bet mažesnė negu kitų naujųjų valstybių narių. Spartus ekonomikos augimas ir palūkanų normų konvergencija paskatino bankų skolinimo privačiam sektoriui, pirmiausia namų ūkiams, laipsnišką augimo tempo didėjimą. Namų ūkiams išduotų paskolų užsienio valiuta dalis pradėjo didėti nuo 2003 m., kai ji buvo visai nedidelė, o 2005 m. ši dalis sudarė beveik 50 % naujų paskolų.

Slovėnijos ekonomika yra labai atvira prekybai, bet palyginti nelabai imli tiesioginėms užsienio investicijoms (TUI). Slovėnija taip pat patvirtino laipsnišką metodą, skirtą struktūrinėms reformoms, visų pirma susijusioms su liberalizavimu ir privatizavimu. Slovėnijos pramonės struktūra taip pat yra panaši į euro zonos šalių pramonės struktūras. Palyginti nedidelė TUI dalis yra susijusi su privatizavimo procesu, kuriame dalyvavo gana mažai užsienio investuotojų. Dėl mažo TUI intensyvumo gali būti apribotas konkurencinis spaudimas vidaus rinkoje. Tam, kad vidaus rinka Slovėnijoje sklandžiai veiktų, taip pat svarbu toliau daryti pažangą perkeltant ir taikant ES direktyvas.

Apskritai, Slovėnijos einamoji sąskaita yra neblogai subalansuota – tai iš esmės atitinka, viena vertus, prekybos prekėmis deficito ir, kita vertus, prekybos paslaugomis pertekliaus bei teigiamo einamųjų pervedimų balanso pusiausvyrą. Slovėnijos einamosios sąskaitos balanse 2005 m. užregistruotas 1,1 % BVP deficitas, taigi mažesnis, palyginti su 2,1 % 2004 m. Šį teigiamą pokytį iš esmės galima paaiškinti laipsniško prekybos prekėmis balanso blogėjimo tendencijos visišku pasikeitimu nuo 2005 m. antrojo ketvirčio ir spartesniu prekybos paslaugomis balanso gerėjimu. Iš to galima daryti išvadą, kad einamosios sąskaitos rodiklių

pablogėjimas 2004 m. greičiausia buvo laikinas reiškinys, nerodantis, jog Slovėnijos ekonomika susiduria su konkurencingumo problemomis ar kad turi keitimo kurso sunkumų. Pagrindinis Slovėnijos uždavinys artimiausioje ateityje – išsaugoti sveiką konkurencingumą, o sprendžiant šį uždavinį svarbiausias vaidmuo teks darbo užmokesčio augimo ribojimui. Taip pat, nepaisant didelių Slovėnijos indėlių palūkanų normų, Slovėnija galėtų dažniau naudotis užsienio indėliais, kad padidintų vidaus investicijas ir produktyvumą.

* * *

Remdamasi atitikties konvergencijos kriterijams įvertinimu Komisija mano, kad Slovėnija pasiekė aukštą tvarios konvergencijos lygį.